

ПРІОРИТЕТ ЗАГАЛЬНОЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ ПІД ЧАС ВПРОВАДЖЕННЯ ІДЕЇ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

В статтє актуалізується проблема професіонального статусу учителя в сучасному суспільстві, розглядаються можливості реалізації ідеї інтелектуалізації майбутніх учителів. Автор статтє підкреслює пріоритети загальнолюдських цінностей при досягненні планетарного єднання нашої цивілізації.

The problem of the professional status of a teacher in the modern world is actualized in this article. The possibilities of the realization of future teachers' intellectualization are considered. The privileges of common-human values in reaching the planetal community are stressed on.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Єднання, планетаризація, ціннісних систем і культур – це головний напрям сучасної духовної еволюції людини. У цьому зв'язку важливо усунути конфлікти всередині й між всіма трьома ціннісними сферами – біологічної, соціальної й екологічної.

Злиття і єднання культур можливо, якби не унікальність людини як виду, як носія вищої цінності.

Справжня проблема людського виду на даній стадії її еволюції полягає в тому, що вона виявилася нездатною у культурних відносинах йти в ногу й повністю пристосуватися до тих змін, які вона сама внесла у цей світ. Оскільки проблема, що виникла на цій критичній стадії її розвитку перебуває всередині, а не поза людською істотою, узятю як на індивідуальному, так і на колективному рівні, то й її розв'язання повинне виходити насамперед і головним чином зсередини її самої.

Нас у цьому зв'язку цікавить галузь освіти взагалі й підготовка вчителів зокрема. Головне, що необхідно при підготовці вчителя в сучасних умовах, – так це визначення його місця й ролі в сучасному суспільстві, у тих особливих умовах, в яких опинилася система освіти ХХІ століття. Ці умови – моральна революція, що забезпечує спадкоємність загальнолюдських цінностей, перебудова всіх сфер життя суспільства, педагогічна технологія в навчальному процесі. Системою, що забезпечує функціонування вчительських кадрів, повинна стати інтелектуальна сфера діяльності вчителів –

педагогічний колектив, громадська рада або університет батьків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми і на які спирається автор у розв'язання питання вдосконалення навчально-виховного процесу у сучасній вищій школі найбільш вагомий внесок зробили: Б.Ананьєв, С.Архангельський, А.Алексюк, Є.Бондаревська, М.Буланова-Топоркова, С.Вітвицька, З.Єсарєва, І.Зязюн, Д.Чернилевський та інші.

Теоретичне обґрунтування значущості виховання духовних цінностей у студентської молоді ВНЗ здійснили І.Бех, Є.Бондаревська, М.Боришевський, І.Зязюн, А.Капська, В.Кірсанов, О.Олексюк, Г.Сагач, О.Сухомлинська, Т.Тюріна, Г.Шевченко та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття, кризовий стан економіки, багато проблем і негативні явища в галузі господарської діяльності, побуту й спілкування відображають недоліки в розвитку культури, виховання й освіти. Зміна поколінь – природне явище й кожне покоління робить свій внесок у розвиток суспільства, множить матеріальні й духовні багатства, створені попередніми поколіннями. Питання про те, яку спадщину одержить нове покоління і як воно нею буде користуватися, надзвичайно важливе. Тому проблеми культурного розвитку, виховання й освіти молодого покоління постійно перебувають в центрі уваги громадськості.

Для того, щоб почувати себе комфортно в інтелектуальній сфері, потрібно мати широкий кругозір, історичну свідомість, науковий світогляд, політичну, філософську й духовну культуру; мати стиль мислення й діяльності, що відповідає вимогам сучасного суспільства; бути соціально активним. Основне завдання, яке постає перед кожним педагогічним колективом, – гуманізація особистості, що спирається на постійну, цілеспрямовану, соціально корисну, справді цінну працю, що приносить задоволення, яка за висловом Д.Менделєєва, сама по собі моральна. Гуманізація особистості має потребу в гуманізації освіти, що повинна охопити всю природничо-наукову, математичну і технічну підготовку. Технологічна й екологічна картина світу повинна включати естетичні аспекти, а історія науки й техніки – супроводжуватися осмисленням основних етапів історії матеріальної й духовної культури.

Необхідно відзначити, що інтерес до історії освіти – характерна риса сучасності. В історії матеріальної й духовної культури ми шукаємо не тільки шляхи, які дозволяють реконструкцію звернути на службу конструюванню, але й самі закономірності взаємодії

суспільних явищ.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Саме в цьому плані стає актуальним вивчення історії політехнічної й педагогічної освіти з її головними питаннями. Що є вища політехнічна школа – еталон підготовки фахівця широкого профілю (технічний університет), або один з варіантів, який створює умови для всебічного розвитку особистості в епоху науково-технічного прогресу й промислової революції? Чи відповідає вища педагогічна школа (педагогічний університет) завданням поєднання у своєму випускнику спеціаліста-предметника, здатного захопити учнів, і вихователя, що вміє використовувати можливості свого предмету, щоб у союзі із учителями інших профілів і позашкільних установ досягти головної мети освіти – допомогти зростаючій особистості реалізувати себе.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Духовне життя суспільства, як сукупність неповторної низки духовних процесів, проявляється в його духовній діяльності. Тому поняття “духовне життя” й “духовна діяльність” органічно пов’язані між собою, власне одне без одного не може існувати, духовне життя протікає у процесі духовної діяльності [1, с.35].

У духовній діяльності розрізняють дві сторони. Перша з них – духовно-продуктивна діяльність, тобто діяльність із виробництва духовних цінностей. Друга – духовно-практична діяльність, тобто діяльність із освоєння соціального досвіду, накопичення людством духовних цінностей у процесі індивідуального й колективного розвитку людей. Цей вид духовної діяльності характеризується як “обробка людей людьми” [4, с.35].

Сучасні цінності – актуальна ідеологічна, ідейна проблема, проблема формування світогляду, що є інтегративною основою діяльності як окремого індивіда, так і будь-якої малої або великої соціальної групи, колективу, нації й усього людства. Сучасні цінності – це й соціальна проблема, оскільки вибір світоглядних позицій, а також і цінностей залежить від індивіда як суб’єкта життєдіяльності. Саме тому сьогодні дуже важливим є вирішення проблеми інтелектуалізації у вищій школі.

Інтелектуалізація – це сполучення широкої культурної підготовки з виробленням творчого ставлення й діяльнісним підходам до оволодіння як вузькими предметами, так і всією культурою в цілому. Якщо в оволодінні предметними циклами вже зроблені перші кроки на шляху інтелектуалізації (посилення індивідуальної й наукової

праці студентів), то в розв'язанні проблеми загальнокультурного розвитку на основі діяльнісного підходу поки ще просування не помітно (якщо не вважати спроб увести курс історії світової культури).

Інтелектуалізація підготовки педагога значною мірою може бути забезпечена соціокультурним циклом дисциплін, що включають вивчення історії цивілізації, матеріальної й духовної культури, розвитку систем освіти й внеску у формування цієї системи видатних учених свого часу. Особливо варто подбати про гуманізацію природничо-наукової освіти, що досягається включенням в усі предмети елементів історії, загальної історії, краєзнавства. Методи оволодіння інформацією, характерні для гуманітарних наук, розвивають евристичні навички, виробляють розуміння єдності наукового знання, формують філософські, морально-естетичні категорії, без яких неможливо духовне становлення особистості.

Що ж потрібно зробити для реалізації ідеї інтелектуалізації в сучасному вищому педагогічному закладі? Насамперед, змінити саму організацію навчального процесу, застосувавши на практиці принцип безперервності або поетапності освіти, посиливши практичну спрямованість підготовки, засновану на спілкуванні з учнями, однокурсниками й студентами інших курсів, учителями шкіл і викладачами ВНЗ, працівниками позашкільних закладів. Колективізм і культура особистості вчителя – дві сторони інтелектуалізації й професійного статусу.

В організаційному плані акцент повинен бути зроблений: у рамках кафедр – на відпрацьовуванні конкретних знань, умінь і навичок, пов'язаних з розв'язанням тактичних завдань предметної підготовки; на рівні університету – на виробленні педагогічного стилю мислення, поведінки й діяльності, на розв'язанні стратегічних завдань із їх взаємодією, яка постійно розвивається, що забезпечує цілісність, системність професійної підготовки. Результати індивідуалізації навчання з'являться тоді, коли буде реалізована у житті ідея самостійного розвитку студентської діяльності в діяльності педагогічного колективу (кафедри, університету, школи).

Тут доречно навести думку відомого психолога В.Зінченко про те, що ми забули про те, що школа повинна виводити насамперед у люди, а вже потім у солдати, робітники, учені, патріоти тощо. За словами П.Флоренського, саме культура є середовище, що ростить і живить особистість... Справжніми детермінантами становлення й розвитку людини й соціуму є людська свідомість, людська воля й людська практика. У моделі, реалізованої нашою школою, немає місця

саморозвитку, самодіяльності, самоздійсненню, самобудівництву людини, немає місця людським рішенням і вільним діям – вчинкам. Саме такий підхід повинен лежати в основі освіти особистості, який не зведено до її навчання. В.Сухомлинський звертав увагу на те, що майстерність і мистецтво виховання всебічно розвиненої особистості полягає в умінні педагога відкривати буквально перед кожним, навіть перед самим пересічним, самим важким в інтелектуальному розвитку вихованцем ті сфери розвитку його духу, де він може досягти вершини, виявити себе [5, с.408].

Цього можна досягти, якщо забезпечено педагогізацію всього навчально-виховного процесу, якщо психолого-педагогічні курси органічно взаємодіють із іншими навчальними дисциплінами, якщо забезпечено безперервність і систематичність психолого-педагогічного навчання. Інакше кажучи, мова йде про педагогічну технологію в навчанні – загальнолюдське досягнення в системі освіти.

Висновки й перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Культура органічно вплітається у всьому її різноманітті в усі форми життєдіяльності, що характеризують життя тієї або іншої країни, того або іншого народу. Національний їх колорит накладає відбиток на культуру через традиції, звичаї, моральні принципи й норми, настанови, заповіді, ідеали тощо.

Всі нації і народи прагнуть зберегти себе в просторі й часі на базі певної, найчастіше етнічної або національної спільності. Але в той же час у багатьох культурах з'явилися тенденції до досягнення планетарної єдності людського суспільства під егідою цієї культури.

Посилення інтернаціоналізації всіх процесів у сучасних умовах у всьому світі приводить нас до висновку про пріоритет загальнолюдських цінностей у їхньому взаємозв'язку з національними.

Тому в основу сучасної концепції освіти повинен бути закладений культурологічний підхід, який обумовлює звернення до майбутнього фахівця як до соціокультурного індивіда, продукту культури нації, людства.

Література

1. Анисимов С.Ф. Духовные ценности: производство и потребление. – М.: Мысль, 1988. – 253 с.
2. Малькова З.А. Гуманизация образования // Образование в мире на пороге XXI века. – М., 1991. – С. 43-64.
3. Малькова З.А. Школа и педагогика за рубежом. – М.: Просвещение, 1983. – 192 с.

4. Маркс К., Энгельс Ф. Немецкая идеология. – Соч. 2-е изд., Т.3.– С. 7-544.
5. Сухомлинський В.А. Рождение гражданина. – Избр. произв.: В 5-ти т. – К.: Радянська школа, 1980. – Т. 3. – С. 301-627.
6. Саморозгортання соціального світу: моногр./ Ю.В.Бех. – К., 2007. – 248 с.
7. Система виховної роботи як важливий чинник формування особистості вчителя, вихователя: Збірник статей викладачів Харківського гуманітарно-педагогічного інституту, 2007.

Н.А.Овчаренко

ВОКАЛЬНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ЗА ВИМОГАМИ КРЕДИТНО-МОДУЛЬНОЇ СИСТЕМИ

В статье раскрывается содержание учебной программы по постановке голоса для студентов музыкально-педагогического отделения факультета искусств по кредитно-модульной системе.

The vocal training of the Future Music Teacher according to the demands of the Credit and Module System. The content of the educational program of the voice training for the students of musical-pedagogical department of arts faculty on the Credit and Module System is revealed in this article.

Становлення української національної школи передбачає реформування педагогічної системи освіти. В основі реформи лежить впровадження кредитно-модульної системи навчання у вищих закладах освіти, що спрямована на реалізацію положень Болонської декларації. Кредитно-модульна система дає можливість організувати навчання за індивідуальною варіативною частиною освітньо-професійної програми і забезпечити конкурентну спроможність майбутніх учителів не тільки в Україні, а і за її межами. В той же час орієнтація на Болонську декларацію не повинна приводити до надмірної перебудови національної системи освіти, її стан необхідно глибоко проаналізувати, порівняти з європейськими критеріями стандартів, визначити можливості перебудови у новому часовому просторі.

Існують певні протиріччя між важливістю впровадження кредитно-модульної системи, що відповідає сучасним вимогам суспільства, і специфікою організації мистецької освіти. Дана специфіка полягає у тому, що формування умінь та навичок повинно